

הכי קאמר מקדישין איבריין וממירין בהן כו' — כלומר, מקדישין אבר אחד וממירין אחריו כן צאוסה צהמה. ואשמעין הוי' ו"ממירין בהן" דהוי' דקאמר "מקדישין אברין" — לאו למקדיש אבר לחודיה, אלא למיפשט קדושה בצולה צהמה. דאי אלא לאו לחודיה — לא מני למימר "וממירין בהן", דהא אפילו רבי יוסי דאמר

ממירין אברין בשלמים מודה דאין ממירין שלמין בהן, וכל שכן אברין באברין. ודקתני סיפא דהן גיייתא דפרק שני "אבל לא ממירין" — אשמעין דאין ממירין בשלמים. דאם אמר "אבר צהמה זו תמורה" — לא אקדישה. והיינו חומר בתחילת הקדש מצתמורה, דתחילת הקדש כי אקדיש מד אבר — פשט בצולה, ובתמורה כי אמר "אבר זה תמורה תחת שלמים זו" — לא קדשה. ועוברין שקדשו במעו אמן — כגון ודל קדשים, אף על פי שהן קדושין, אין ממירין צהמה בהן, כל זמן שהן צמעי אמן. והא לא משום חומר בקדשים מצתמורה קתני, אלא משום דמנא: וממירין בהן צהמה שקדשה על ידי אבר, מני בעוברין: אין ממירין בהן. ורבי יהודה היא, [דאמר]: ודל עושה תמורה. דאי רבנן — אצרא נמי לא עביד תמורה. אלא לזכרי כהונה — כדין חטאת, קא סלקא דעתך דמפריש צהמה מעוברת עסקין. דאי צמפריש ריקנית ונתעברה — דכילי עלמא, הוילי ומנח אימיה הוא קדיש — חולין הוא, דוולדי קדשים צהוויין הן קדושים, כשהן נולדין ולא צמעי אמן. מאי לאו תנאי היא — לתנא קמא קדושה חלה על האברין מנח עלמא, כשהיא מעוברת בשעת הקדש — קדיש לאלתר, דלא כוולדי קדשים הוא. ולתנא צמרא אין קדושה חלה עליו אלא

מנח אמר, וכשאר ולדי קדשים הוא, דצהווייתן הוא דקדיש. ולהכי נקט חי — רבותא קא משמע לך, דלא אמרינן הוילי וחי הוא — הווייתו חשיב ליה, ואפילו לתנא צמרא ליקדש מנח אמר כשאר ולדי קדשים, קא משמע לך דהוילי ולא כלו חשוי — לאו הווייתו הוא, לא — צמפריש צהמה מעוברת לא איירי הכא כלל, אלא צהמת קדשים שנתעברה. וזהא פליגי, תנא (קמא) סבר: ולדות קדשים — צהווייתן הן קדושין, כשהן נולדין הן קדושין ולא צמעי אמן. בהווייתן — לישנא דקרא נקט, דאיחריצו ולדות מנייה, דכתיב (דברים יב): "רק קדשין אשר יהיו לך וגו', ואמר מר: "אשר יהיו לך" — אלו הולדות, צמרא שני דצכוות (יד, ג).

תוספות

הא מני רבי יהודה היא — יש ספרים גרסינן: אי רבי יהודה, רישא היכי מתוקמא, דקתני "ולא אברין דחולין בשלמים דקדיש", דמשמע: תמורה הוא דלא עבדי אברין בהמה, דליחול קדושת תמורה על כל גוף בהמה משום אבר ידיה וממירין בשלמים, הא מיקדש קדישי אברין בתחילת הקדש, אם הקדש אבר אחד — פשטה קדושה בכלה. דהא תנא דמתניתין האי סברא אית ליה, מדקמחדר ליה: והלא במוקדשין האומר "רגלה של זו עולה" — כולה עולה, מכלל דמודה תנא קמא בתחילת הקדש דפשטה בכלה. ורבי שמעון הוא דהוי בר זוגיה דרבי יוסי לקמן בברייתא, ואמר: בתחילת הקדש כולה עולה, ואשמעינן בתמורה דלא. אי משום דדריש "בהמה בהמה", אי משום דמקיש תמורה למעשר בסיפא דפירקין: מה מעשר קרבן יחיד כו', ומתהיא היקשא גופא יליף: מה מעשר אינו נוהג באברים — אף תמורה אינה נוהגת באברים. והכי אמרינן בפרק "בהמה המקשה" (חולין טו, ב). דאי רבי יהודה — האמר לקמן בברייתא דלא פשטה קדושה בכלה. הכא במאי עסקין, דדייקין הא שלא על ידי תמורה קדשה כל בהמה על ידי אבר אחד, כגון שהקדיש אבר שהנשמה תלויה בו. דאמרינן לקמן: מודה רבי יהודה דבר שיעשה אותה טרפה, כגון אם הקדיש אחת מרגליה מן הארכובה ולמעלה — הרי כולה עולה. ובתמורה לא, דדרשינן "בהמה בהמה" עד כאן לשון רש"י. ונראה דאין צריך לגרוס כל זה, דמשמע דפריך מטעם דמהדר ליה רבי יוסי: והלא במוקדשין כולה, מכלל דמודה תנא קמא בה, ובפרק "בהמה המקשה" (שם) יש לשון אחר: דרבי יוסי אדנפשיה קמחדר, אבל תנא קמא פליג עליה אפילו בתחילת הקדש. ואם כן איכא למימר דרבי יהודה היא.

הכי קאמר מקדישין איבריין וממירין — כך גירסת רש"י. ורוצה לומר: אם פשטה קדושה בכל בהמה על ידי קדושת בהמה — ממירין בכל בהמה. אבל אמר "אבר זה של חולין תהא תמורה" — לא אמר כלום. ונראה דמשום הכי דחיק רש"י לגרוס "וממירין", משום דפריך עלה בסמוך: אברים מי קדישי. דאי לא גרס "וממירין" — היכא אשכחנא דאמר אברין קדישי? אלא מדקאמר "אברין ממירין", ועל כרחין היינו כשהקדיש האבר ופשטה קדושה בכל בהמה. ולא נהירא לגרוס "וממירין", חדא — דאינו ברוב הספרים, ועוד: דבמתניתין גבי חומר בתחילת הקדש מבתמורה, תני. דאי גרס "וממירין" — אין זה חומר בתחילת הקדש מבתמורה. ולכך נראה דלא גרס ליה. והא דפריך עלה בסמוך: אברים מי קדישי — משום דקתני "מקדישין עוברין ואברים" ובדאי אבר לחודיה לא הקדישו, אי לא דפשטה קדושה בכל בהמה.

השוטט את החטאת — כגון שעירה. דאילו כשבה, אי אפשר לילד תוך שנתה, כדאיתא בבכורות (יט, א). **ומצא** בה בן ארבע חי — דאילו בן חמש בהמה דקה אינה ניתרת לרבנן בשחיטת אמו, פרק "בהמה המקשה" (חולין עז, א).

דחה ר' זירא את קושייתו זו של ר' ירמיה: **הכי** קאמר [כך הוא אומר. זו כוונת לשון המשנה] באומרה "מקדישין אברין ועוברין, אבל לא ממירין" — מקדישין איבריין מסויימים בבהמה, וכיון שאין הקדושה חלה באותם אברים בלבד אלא מתפשטת בכל בהמה, הרי זה כאילו הקדיש את הבהמה כולה, ומשום כך ממירין בהן בבהמות הללו

(אף שמתחילה רק אברים מסויימים הוקדשו בהן). אבל לא ממירין אברים של בהמת חולין בהן (בבהמות הקדש הללו) לא בשלמות וכל שכן שלא באבר מאיברייהן. לפי שאין הקדושה מתפשטת מן האבר לכל הבהמה בקדושה הבאה על ידי תמורה. ובאשר לעוברים, אותם שקדשו במעו אמן (מכה קדושת אמם) — אין ממירין בהן כל זמן שהם במעו אמם. חזר ושאל ר' ירמיה את ר' זירא: אם המדובר במשנתנו בולדי קדשים, נוכל לדייק מכאן: דווקא בהיותם במעו אמן — הוא דלא עבדין [שאין עושין] תמורה, הא אבראי [הרי, נלמד מכאן שבהיותם בחוץ, משגולדו] — הריהם עבדי [עושין] תמורה? ואולם הרי זה קשה, שכן הא תנן [הרי שנינו] במפורש במשנה הבאה שאין הולדות של בהמת הקדש עושין תמורה! והשיב ר' זירא: הא מני [ו] המשנה כשיטת מ' היא] — כשיטת ר' יהודה היא החולק על חכמים, וסובר שהולדות עושים תמורה. חזר ושאל ר' ירמיה את ר' זירא על כך: אי [אם] המשנה היא כשיטת ר' יהודה, יש לשאול: אברין מי קדישי [האם מתקדשים], הא [הרי] לדעת ר' יהודה

הוא הרי לית ליה [אין לו. אינו סבור] בדינו של האומר "רגלה של זו תהא עולה" שמתפשטת הקדושה בכלה וכולה עולה, והרי שלדעתו אין משמעות כלשהי בהקדשת אבר אחד! אמר ליה [ר' זירא לר' ירמיה בתשובה לשאלתו זו: משנתנו אכן כשיטת ר' יהודה היא, ואולם לא אמר ר' יהודה את שיטתו שהמקדיש אבר אין הקדושה מתפשטת בכל הבהמה אלא באבר כזה שאין נטילתו מהבהמה עושה אותה בכך ל"טריפה" (העומדת למות תוך פרק זמן של שנים עשר חודש), אבל באבר שנטילתו מהבהמה עושה אותה ל"טריפה — אף ר' יהודה סבור שבמקדיש אבר כזה הקדושה מתפשטת בכל הבהמה, ואף הכא במאי עסקינן [כאן]. במשנה זו, במה אנו עוסקים] — דבר העושה אותה בנטילתו ל"טריפה. ונמצא איפוא שלא נדחתה שיטת בר פדא. ושבים למחלוקתם של בר פדא ור' יוחנן, בדין המקדיש את העוברים, ומציעים: לימא כתנאי [האם נאמר שמחלוקתם הריהי כמחלוקת תנאים] בענין אחר. ששינוי במקרה זה של השוחט את הבהמה הדקה המעוברת, שהוקדשה לחטאת, וזמן העיבור (עד ללידה) של הבהמה הדקה הריהו חמישה חודשים ומצא בה עובר נקיבה שהוא בן ארבע חודשים, שאף שטרם הסתיים משך עיבורו, הריהו חי. ונחלקו בדינו של עובר זה שתי ברייתות, קתני חדא [שנויה ברייתא אחת]: עובר זה נוהגים בו כבדיני החטאת, שאינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, ואינה נאכלת אלא במקדש לפני מן הקלעים (בתוך חצר המקדש), ואינה נאכלת אלא ליום ולילה אחד. ותנאי אידך [ושנויה ברייתא אחרת] האומרת בדינה של נקיבה זו שנוהגים בה כבהמת חולין, ולכן הריהי נאכלת לכל אדם ולא רק לכהנים, ונאכלת בכל מקום מחוץ למקדש, ואולם אינן נאכלין בעזרה, שאסור לאוכלה בעזרה, כדין החולין. מאי לאו תנאי [האם לא נאמר כי מחלוקת בר פדא ור' יוחנן כמחלוקת תנאים] זו היא? דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא הראשונה שהובאה, סבור] שקדושה חלה על עוברין, וכדעת ר' יוחנן. ומר סבר [וזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] שאין קדושה חלה על עוברין, כדעת בר פדא! ודוחים: לא בכך נחלקו שתי הברייתות הללו, אלא הני תנאי, בהא קא מיפלגי [תנאים אלו, בזה הם נחלקים]. בשאלה מתי מתקדשים ולדות הקדשים, האם רק בלידתם הם מתקדשים, או כבר בהיותם במעו אמן הם מתקדשים. דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] כי ולדות קדשים — רק בהווייתן בלידתם, בהיותם הם לעצמם הן קדושים, וכיון שעובר זה שנמצא במעו אמן לא נולד — אין הוא קדוש.

א ושבס' למחלוקתם של בר פדא ור' יוחנן, בדין המקדיש את העוברים, ומציעים: לימא כתנאי [האם נאמר שמחלוקתם הריהי כמחלוקת תנאים] בענין אחר. ששינוי במקרה זה של השוחט את הבהמה הדקה המעוברת, שהוקדשה לחטאת, וזמן העיבור (עד ללידה) של הבהמה הדקה הריהו חמישה חודשים ומצא בה עובר נקיבה שהוא בן ארבע חודשים, שאף שטרם הסתיים משך עיבורו, הריהו חי. ונחלקו בדינו של עובר זה שתי ברייתות, קתני חדא [שנויה ברייתא אחת]: עובר זה נוהגים בו כבדיני החטאת, שאינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, ואינה נאכלת אלא במקדש לפני מן הקלעים (בתוך חצר המקדש), ואינה נאכלת אלא ליום ולילה אחד. ותנאי אידך [ושנויה ברייתא אחרת] האומרת בדינה של נקיבה זו שנוהגים בה כבהמת חולין, ולכן הריהי נאכלת לכל אדם ולא רק לכהנים, ונאכלת בכל מקום מחוץ למקדש, ואולם אינן נאכלין בעזרה, שאסור לאוכלה בעזרה, כדין החולין. מאי לאו תנאי [האם לא נאמר כי מחלוקת בר פדא ור' יוחנן כמחלוקת תנאים] זו היא? דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא הראשונה שהובאה, סבור] שקדושה חלה על עוברין, וכדעת ר' יוחנן. ומר סבר [וזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] שאין קדושה חלה על עוברין, כדעת בר פדא! ודוחים: לא בכך נחלקו שתי הברייתות הללו, אלא הני תנאי, בהא קא מיפלגי [תנאים אלו, בזה הם נחלקים]. בשאלה מתי מתקדשים ולדות הקדשים, האם רק בלידתם הם מתקדשים, או כבר בהיותם במעו אמן הם מתקדשים. דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] כי ולדות קדשים — רק בהווייתן בלידתם, בהיותם הם לעצמם הן קדושים, וכיון שעובר זה שנמצא במעו אמן לא נולד — אין הוא קדוש.

א ושבס' למחלוקתם של בר פדא ור' יוחנן, בדין המקדיש את העוברים, ומציעים: לימא כתנאי [האם נאמר שמחלוקתם הריהי כמחלוקת תנאים] בענין אחר. ששינוי במקרה זה של השוחט את הבהמה הדקה המעוברת, שהוקדשה לחטאת, וזמן העיבור (עד ללידה) של הבהמה הדקה הריהו חמישה חודשים ומצא בה עובר נקיבה שהוא בן ארבע חודשים, שאף שטרם הסתיים משך עיבורו, הריהו חי. ונחלקו בדינו של עובר זה שתי ברייתות, קתני חדא [שנויה ברייתא אחת]: עובר זה נוהגים בו כבדיני החטאת, שאינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, ואינה נאכלת אלא במקדש לפני מן הקלעים (בתוך חצר המקדש), ואינה נאכלת אלא ליום ולילה אחד. ותנאי אידך [ושנויה ברייתא אחרת] האומרת בדינה של נקיבה זו שנוהגים בה כבהמת חולין, ולכן הריהי נאכלת לכל אדם ולא רק לכהנים, ונאכלת בכל מקום מחוץ למקדש, ואולם אינן נאכלין בעזרה, שאסור לאוכלה בעזרה, כדין החולין. מאי לאו תנאי [האם לא נאמר כי מחלוקת בר פדא ור' יוחנן כמחלוקת תנאים] זו היא? דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא הראשונה שהובאה, סבור] שקדושה חלה על עוברין, וכדעת ר' יוחנן. ומר סבר [וזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] שאין קדושה חלה על עוברין, כדעת בר פדא! ודוחים: לא בכך נחלקו שתי הברייתות הללו, אלא הני תנאי, בהא קא מיפלגי [תנאים אלו, בזה הם נחלקים]. בשאלה מתי מתקדשים ולדות הקדשים, האם רק בלידתם הם מתקדשים, או כבר בהיותם במעו אמן הם מתקדשים. דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] כי ולדות קדשים — רק בהווייתן בלידתם, בהיותם הם לעצמם הן קדושים, וכיון שעובר זה שנמצא במעו אמן לא נולד — אין הוא קדוש.

א ושבס' למחלוקתם של בר פדא ור' יוחנן, בדין המקדיש את העוברים, ומציעים: לימא כתנאי [האם נאמר שמחלוקתם הריהי כמחלוקת תנאים] בענין אחר. ששינוי במקרה זה של השוחט את הבהמה הדקה המעוברת, שהוקדשה לחטאת, וזמן העיבור (עד ללידה) של הבהמה הדקה הריהו חמישה חודשים ומצא בה עובר נקיבה שהוא בן ארבע חודשים, שאף שטרם הסתיים משך עיבורו, הריהו חי. ונחלקו בדינו של עובר זה שתי ברייתות, קתני חדא [שנויה ברייתא אחת]: עובר זה נוהגים בו כבדיני החטאת, שאינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, ואינה נאכלת אלא במקדש לפני מן הקלעים (בתוך חצר המקדש), ואינה נאכלת אלא ליום ולילה אחד. ותנאי אידך [ושנויה ברייתא אחרת] האומרת בדינה של נקיבה זו שנוהגים בה כבהמת חולין, ולכן הריהי נאכלת לכל אדם ולא רק לכהנים, ונאכלת בכל מקום מחוץ למקדש, ואולם אינן נאכלין בעזרה, שאסור לאוכלה בעזרה, כדין החולין. מאי לאו תנאי [האם לא נאמר כי מחלוקת בר פדא ור' יוחנן כמחלוקת תנאים] זו היא? דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא הראשונה שהובאה, סבור] שקדושה חלה על עוברין, וכדעת ר' יוחנן. ומר סבר [וזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] שאין קדושה חלה על עוברין, כדעת בר פדא! ודוחים: לא בכך נחלקו שתי הברייתות הללו, אלא הני תנאי, בהא קא מיפלגי [תנאים אלו, בזה הם נחלקים]. בשאלה מתי מתקדשים ולדות הקדשים, האם רק בלידתם הם מתקדשים, או כבר בהיותם במעו אמן הם מתקדשים. דמר סבר [שזכרם זה, הברייתא השניה, סבור] כי ולדות קדשים — רק בהווייתן בלידתם, בהיותם הם לעצמם הן קדושים, וכיון שעובר זה שנמצא במעו אמן לא נולד — אין הוא קדוש.

השוטט את החטאת — כגון שעירה. דאילו כשבה, אי אפשר לילד תוך שנתה, כדאיתא בבכורות (יט, א). **ומצא** בה בן ארבע חי — דאילו בן חמש בהמה דקה אינה ניתרת לרבנן בשחיטת אמו, פרק "בהמה המקשה" (חולין עז, א).

עיונים

בן ארבע חי רש"י פירש שנאמר "חי" כדי להשמיענו דבר חידוש, שלא נאמר שנחשב הדבר כחוויה, ויהיה קדוש אף לתנא בתרא כאילו כבר נולד, אלא הריהו נחשב כעובר גמור. הרי שלשיטת רש"י היוצא דופן הריהו קדוש אף לשיטה האומרת שבהווייתם הם קדושים, שהרי דאי לענין זה הנוול אינו עדיף מיוצא דופן. ומכאן יש להסיק כי לשיטת רש"י דווקא טומטום ואנדרוגיטוס אין קדושים לשיטתו של האומר בהווייתם הם קדושים (וכן מוכח מדברי רש"י בנבחים קדא). ולפיכך, לשיטת רש"י חידוש זה במה שנאמר "חי" הריהו דווקא לתנא בתרא, משום שהוא סבור כי רק בהווייתם הם קדושים. אבל לשיטת תנא קמא, כיון שהעובר קדוש בקדושת פה (שהקדישוהו במפורש), או משום שבמעו אמם הם קדושים ממילא, אין חידוש במה שנאמר "חי".

ולשיטת רש"י משמע שבדין קדושת ולד אין הבדל בין ר' מאיר לחכמים, שאף לחכמים הסבורים שכן חמש נותר בשחיטת אמו, מכל מקום כשנמצא בה בן חמש — נחשב כיוצא דופן אף שנשלמו ימיו כעובר. ולשיטת רש"י יוצא דופן קדוש בקדושת ולד, גם לשיטת האומר כי בהווייתם הם קדושים, ובין לר' מאיר ובין לחכמים אם כן הריהו קדוש. אלא שלר' מאיר

מסורת הש"ס

א. תמורה כהב. תוספתא חולין פ"ד ח.

גרסות

הכי קאמר ברבנו גרשום: **תני הכי**.

אבל לא ממירין בהם בכתה"י מילים אלו חסרות וכן ברבנו גרשום.

בולדי קדשים במעו אמן בכתה"י: אי בולדי קדשים במעו אמן.

דלא עבדין בכתה"י: דלא עבדי.

אין הולדות עושין בכתה"י: אין הולד עושה.

הא מני ר' יהודה בשי"מ: הא מני ר' יהודה דאמר הולד עושה תמורה.

אברין מי קדישי יש בכתה"י: איבריין מקדישין.

הא לר' יהודה לית ליה בכתה"י: והאמרת ר' יהודה לית ליה.

הכא במאי עסקינן יש בכתה"י: אמר ליה הכא המאי עסקינן.

ומצא בה בן ארבע חי בכתה"י: ומצא בה עובר בן ארבעים חי.

קתני חדא בכתה"י: תני חדא.

אלא ליום אחד בכתה"י: אלא ליום ולילה.

ונאכלין בכל מקום בכתה"י: ונאכלת בכל מקום ונאכלת לעולם ובשי"מ: ונאכלת בכל מקום בעזרה ונאכלת לעולם.

ואינן נאכלין בעזרה בכתה"י מילים אלו חסרות.

עוברין... עוברין בכתה"י: העוברין... העוברין.

הסבור שאינו נותר בשחיטת אמו, חייבים לומר שהוא כולד חטאת והולך למיתה, ואילו לחכמים הסבורים שניתר בשחיטת אמו, הריהו נאכל כחטאת ואינו נקבר. ומלשון רש"י משמע שאם היה בן חמש הריהו קדוש בהווייתו, ונאכל חטאת לשיטת תנא קמא. אכן העירו אחרונים שאין זה מוכרח, שכן יש לומר שכוונתו במה שאמר שאפילו לתנא בתרא יתקדש, הרי זה לענין שלא יאכל בחולין, אבל באמת דינו למיתה לשיטת חכמים החולקים על ר' מאיר. ולפי זה החידוש בגמרא "בן ארבע חי" הוא גם לתנא קמא, שדווקא בן ארבע נאכל כחטאת, אבל בן חמש חי — הולך למיתה כולד חטאת, לפחות לשיטת ר' מאיר רב"ש.

אורה ההלכה השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבע חי השוחט את החטאת ומצא בה עובר בן ארבעה חודשים חי — הריהו נאכל כבשר החטאת, שלדי הקדשים במעו אמן הם קדושים. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות תמורה פ"ד ה"א).

ואיבעית אימא חד תנא הוא — הך תרמי ממנימא, ודכילי עלמא קדושה חלה על העוזרין לאלתר, כרבי יוחנן. והך דקמי ללא קדיש עובר — נמקדיש צהמה ואחר כך נמעצרה. דוולדות קדיש צהווימין הן קדושין. והאי דקמי דקדיש ולד לאלתר ולא הוי כשאר ולדי קדיש — מעוצרת. לא קדושין בתמורה — שאם הן חולין והמירין צהמת קדיש — אינם נתפסין, ואפילו תמורה שחלה על בעלי מומין קצועין אינה חלה עליהן, וכל שכן אם הקדישם ממש — אינן קדושין. ואין מקדישין — אחר, לעשותו תמורה, אם הן קדושין והמיר צהמת חולין צהן. ורבי מאיר מפרש כימי משכמת לה ליהוי קדושין, מאחר שהן אינן קדושין צהט קדושת הגוף — מהיכן יהיו הן מקדישין ועושין תמורה? והא עץ צעלמא נינהו! אי אתה מוצא — שיהו הן קדושין, דלא ליתרין למימני "לא מקדישין" אלא נמקדיש צהמה ואחר כך נטרפה זו, והאי קדושה היא — דקדיש הקדשה את מומה. במקדיש ולד במעמי אמו — דחילה עליה קדושה מיד, והדי לא דרך דופן. הני איצטריך — למימר דלון מקדישין, וסיפא דמילמא מפרש צפרק "יש נקדושת" (תמורה י"א). כלאים וטומטום ואנדורגיניוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדיש — שנתעצרה מהן צהמת קדיש לאתר הקדשה. אלמא קדיש עובר, מדקמי נמקדיש עובר ויואל דרך דופן — דהאי הוא ללא קדיש לגופיה למעצד תמורה, הא לא יאל דרך דופן — קדיש נקדושה קמימא, קדושת הגוף, ועצד תמורה. וליכא לתרוני: קדושת דמיס, דאי קדושת דמיס — לא הוה עצד תמורה, אפילו יאל דרך רחם.

וְמַר סָבַר: וְלָדֵי קִדְשִׁים — בְּמַעֲצֵי אֲמֵן הֵן קִדְשִׁים. וְאֵיבְעִית אִימָא: חַד תְּנָא הוּא, חֲדָא מְהַלִּין מִתְנַיִיתָא — בְּמַקְדִּישׁ בְּהֵמָה וְאַחַר כֶּף נִתְעַבְרָה, וְחֲדָא מִנְהוֹן שְׁהַקְדִּישָׁה מְעוּבְרָת.

ב תְּנִיא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: פְּלָאִים, וּטְרַפָּה, וְיוֹצֵא דוֹפֵן, טוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס — לֹא קִדְשִׁין וְלֹא מְקַדְשִׁין. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא קִדְשִׁין — בְּתַמּוּרָה, וְלֹא מְקַדְשִׁין — לַעֲשׂוֹת תְּמוּרָה. וְתַנַּיָא, אָמַר רַבִּי מְאִיר: מְאַחַר שְׂאִינָן קִדְשִׁין הֵיאָךְ מְקַדְשִׁין? אֵי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא בְּמַקְדִּישׁ בְּהֵמָה וְאַחַר כֶּף נִטְרַפָּה, בְּמַקְדִּישׁ וְלָד וְיוֹצֵא [דְּרֵךְ] דוֹפֵן. אֶלְמָא: קִדְשִׁין וְלָד! אָמַרְי: בְּתַם בְּמַעֲצֵי תְמִימָה — אֶפְּלֵוּ בְּרַפְּדָא נְמִי מוֹדֵי דְקָדִישׁ, לֹא נַחְלֵקוּ אֶלָּא בְּתַם בְּמַעֲצֵי בַעֲלַת מוֹם. בְּרַפְּדָא סָבַר: פִּינּוֹן דְּאִימִיהָ לֹא מְקַדְשִׁין קִדְשַׁת הַגּוֹף — הוּא נְמִי לֹא קָדִישׁ, וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: הֵנִי פְשְׁתֵּי בְּהֵמוֹת נִינְהוּ, אִימִיהָ הִיא דְלָא מִיקְדָּשָׁא — אֶבְל הוּא קִדְשִׁין.

ג לִישְׁנָא אַחְרִינָא. אֶבְל פְּלָאִים וְטוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס — אֵי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא בּוֹלְדֵי קִדְשִׁים, יוֹכְרְבֵי יְהוּדָה, שְׁהֵיָה אוֹמַר הַנּוֹלֵד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. הֵלִין הוּא דְלָא קָדִישׁ גּוֹפְיִיהוּ, אֶבְל עוֹבְרִין אַחְרִים — קִדְשִׁין! אָמַר אֲבִי: תַם בְּמַעֲצֵי תְמִימָה — דְּבַרִּי הַכֹּל קָדִישׁ גּוֹפְיָה, אֶלָּא פִי פְּלִיגִי — בְּמַעֲצֵי בַעֲלַת מוֹם. דְּבַר פְּדָא סָבַר: פִּינּוֹן דְּאִימִיהָ נְמִי לֹא קָדִישׁ גּוֹפְיָה — אִיהוּ נְמִי לֹא קָדִישׁ אֶלָּא לְדָמִי, רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: יְעוּבָר לֹאוּ יִרְךָ אָמַר הוּא. וְאֵף עַל גַּב דְּאִימִיהָ לֹא קָדְשָׁה לְגוֹפָה — וְלָד מִיָּהָ קָדִישׁ לְגוֹפִיהָ.

ד "אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְהָלֵא בְּמוֹקְדִישִׁין הָאוּמַר רְגְלָהּ שֶׁל זו" כו'.

ומר סבר (חכם זה, הברייתא הראשונה, סבור) כי ולדי קדיש — כבר בהיותם במעמי אמן הן קדושים, ולכן חלים כל דיני החטאת על עובר זה אף שלא נולד. ואיבעית אימא (ואם תרצה אמור) שאין הברייתא חלוקת וחד תנא (תנא אמר) הוא ששנה את שתייהן, ולשיטת ר' יוחנן הסבור כי חלה קדושה על עוברים, אלא חדא מהלין מתנייתא [אחת מאלו הברייתות, הברייתא השניה] — עוסקת במקרה של מקדיש בהמה לחטאת, ורק אחר כך נתעברה, ושחטה בהיות העובר בן ארבעה חודשים, וכיון שלא הוקדש העובר עצמו, וגם אינו יכול להיות קדוש מקדושת אמו, וגם לא נולד — אין הוא קדוש. וחדא מנהון [ואחת מהן, הברייתא הראשונה] — עוסקת במקרה שהקדישה את הבהמה כשהיא כבר מעוברת, ומשום כך, אף העובר שבמעיה קדוש מכה קדושתה.

ב ודנים עוד בשיטות בר פדא ור' יוחנן. תניא (שנויה ברייתא), ר' אליעזר אומר: הכלאים (בעל החיים הנולד מזיווגם של שתי בהמות ממינים שונים), והטרפה (בעל חיים שכתוצאה מפגיעה חיצונית או ממחלה אינו עתיד לחיות שנים עשר חודש), ויוצא דופן (הנולד שלא דרך הרחם, ומוצא בניתוח), והטומטום (זה שסימני המין שלו מכוסים, ומשום כך אין הוא מוגדר למיניו), ואנדורגיניוס (שיש בו איברי זכר ונקיבה כאחד) — לא קדושין ולא מקדישין. ואמר שמואל בפירוש דבריו אלה של ר' אליעזר: כוננת אומרו לא קדושין — שאין הם מתקדשים בדרך התמורה, כלומר, שאם היו פסולי הקרבה אלה של חולין, והמיר בהמת הקדש בהם — לא חלה קדושה עליהם. וכוננת אומרו לא מקדישין — לעשות תמורה על ידם, שאם היו פסולי הקרבה אלה של הקדש, והמיר אותם בבהמת חולין — לא חלה עליה קדושה. ותניא (ושנויה ברייתא אחרת) הדנה בדברי ר' אליעזר אלו, אמר ר' מאיר: למה לו לר' אליעזר לומר שאין פסולים אלו מקדישים בתמורה, והרי מאחר שאמר בראשית דבריו

שהם אינן קדושין (מתקדשים) על ידי תמורה, היאך (באיזה אופן) ישנה אפשרות לומר שהם מקדישין את האחרים בתמורה? ויש להשיב כי אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ג לישנא אחרינא [לשון אחרת] בהצעת הראיה מדינם של פסולי הקרבה. לדמנו למעלה שדברי ר' אליעזר שפסולי הקרבה אין מקדישים בהמת חולין בתמורה (אף שהם עצמם קדושים) מתקיימים בטריפה וביוצא דופן. אבל הכלאים והטומטום והאנדורגיניוס של חולין שהמיר בהמת קודש בהם — אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיתקדשו אלא בולדי קדיש, בבהמה שהוקדשה ולאחר מכן התעברה מבעל חיים אחר שאינו בן מינה, או שעוברת טומטום או אנדורגיניוס. וסבור ר' אליעזר כשיטת ר' יהודה, שהיה אומר: הולד הנולד לבהמת הקדש עושה תמורה, ובר' אליעזר ללמד שולדות פסולי הקרבה אלה, אינם עושים תמורה. ומכאן נדייק לענייננו: דווקא הלין [אלו, פסולי הקרבה] הוא שאין עושים תמורה, וסיבת הדבר: משום שלא קדיש גופייהו [התקדשו גופם, שהרי הם פסולי הקרבה]. אבל ולדות שאינם פסולי הקרבה וכן עוברין אחריים, שאינם פסולים — הריהם קדושין, והרי זה איפוא שלא כשיטת בר פדא! אמר אבבי בתשובה: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן, ולומר שבמקרה של עובר תם במעמי תמימה — לדברי הכל קדיש גופייהו [מתקדש גופו]. אלא כי פליגי [כאשר נחלקו] בר פדא ור' יוחנן — הרי זה במקדיש עובר תם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: שבר פדא סבר (סבור) כי כיון דאימיה נמי לא קדיש גופיה [שאמו גם כן אינה מתקדשת בעצמה], אלא לדמיה, שהרי היא בעלת מום — איהו נמי לא קדיש [הוא גם כן אינו מתקדש] אלא לדמי [לקדושת דמים]. ולא לקדושת הגוף]. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי עובר לאו [לא] כירך [חלק מגוף] אמו הוא נחשב, אלא הריהו יצור לעצמו, ומשום כך, אף על גב דאימיה לא קדישה [אף על פי שאמו אינה מתקדשת] לקדושת גופיה, אלא רק לקדושת דמים — הולד מיהא קדיש לגופיה [לפחות מתקדש לקדושת גופו].

ד ושבים לכירור הנאמר במשנתנו. שנינו בה שנחלקו חכמים בדין הממיר אברים של בהמות חולין בבהמות שלמות של הקדש, שלדעת חכמים אין התמורה חלה, ואילו לדעת ר' יוסי חלה התמורה בדרך זו, שכשאומר "הרי רגל בהמה זו תמורת בהמת הקדש זו" — חלה קדושת תמורה על הרגל, ומתפשטת ממנה על כל בהמת החולין. ואמר ר' יוסי בהסבר שיטתו זו: והלא במוקדשין (באדם המקדיש בהמה) האומר "רגלה של זו עולה — כולה עולה", והוא הדין אם כן בתמורה.

והרי מאחר שאמר בראשית דבריו

שהם אינן קדושין (מתקדשים) על ידי תמורה, היאך (באיזה אופן) ישנה אפשרות לומר שהם מקדישין את האחרים בתמורה? ויש להשיב כי אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ג לישנא אחרינא [לשון אחרת] בהצעת הראיה מדינם של פסולי הקרבה. לדמנו למעלה שדברי ר' אליעזר שפסולי הקרבה אין מקדישים בהמת חולין בתמורה (אף שהם עצמם קדושים) מתקיימים בטריפה וביוצא דופן. אבל הכלאים והטומטום והאנדורגיניוס של חולין שהמיר בהמת קודש בהם — אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיתקדשו אלא בולדי קדיש, בבהמה שהוקדשה ולאחר מכן התעברה מבעל חיים אחר שאינו בן מינה, או שעוברת טומטום או אנדורגיניוס. וסבור ר' אליעזר כשיטת ר' יהודה, שהיה אומר: הולד הנולד לבהמת הקדש עושה תמורה, ובר' אליעזר ללמד שולדות פסולי הקרבה אלה, אינם עושים תמורה. ומכאן נדייק לענייננו: דווקא הלין [אלו, פסולי הקרבה] הוא שאין עושים תמורה, וסיבת הדבר: משום שלא קדיש גופייהו [התקדשו גופם, שהרי הם פסולי הקרבה]. אבל ולדות שאינם פסולי הקרבה וכן עוברין אחריים, שאינם פסולים — הריהם קדושין, והרי זה איפוא שלא כשיטת בר פדא! אמר אבבי בתשובה: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן, ולומר שבמקרה של עובר תם במעמי תמימה — לדברי הכל קדיש גופייהו [מתקדש גופו]. אלא כי פליגי [כאשר נחלקו] בר פדא ור' יוחנן — הרי זה במקדיש עובר תם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: שבר פדא סבר (סבור) כי כיון דאימיה נמי לא קדיש גופיה [שאמו גם כן אינה מתקדשת בעצמה], אלא לדמיה, שהרי היא בעלת מום — איהו נמי לא קדיש [הוא גם כן אינו מתקדש] אלא לדמי [לקדושת דמים]. ולא לקדושת הגוף]. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי עובר לאו [לא] כירך [חלק מגוף] אמו הוא נחשב, אלא הריהו יצור לעצמו, ומשום כך, אף על גב דאימיה לא קדישה [אף על פי שאמו אינה מתקדשת] לקדושת גופיה, אלא רק לקדושת דמים — הולד מיהא קדיש לגופיה [לפחות מתקדש לקדושת גופו].

ד ושבים לכירור הנאמר במשנתנו. שנינו בה שנחלקו חכמים בדין הממיר אברים של בהמות חולין בבהמות שלמות של הקדש, שלדעת חכמים אין התמורה חלה, ואילו לדעת ר' יוסי חלה התמורה בדרך זו, שכשאומר "הרי רגל בהמה זו תמורת בהמת הקדש זו" — חלה קדושת תמורה על הרגל, ומתפשטת ממנה על כל בהמת החולין. ואמר ר' יוסי בהסבר שיטתו זו: והלא במוקדשין (באדם המקדיש בהמה) האומר "רגלה של זו עולה — כולה עולה", והוא הדין אם כן בתמורה.

והרי מאחר שאמר בראשית דבריו

שהם אינן קדושין (מתקדשים) על ידי תמורה, היאך (באיזה אופן) ישנה אפשרות לומר שהם מקדישין את האחרים בתמורה? ויש להשיב כי אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ג לישנא אחרינא [לשון אחרת] בהצעת הראיה מדינם של פסולי הקרבה. לדמנו למעלה שדברי ר' אליעזר שפסולי הקרבה אין מקדישים בהמת חולין בתמורה (אף שהם עצמם קדושים) מתקיימים בטריפה וביוצא דופן. אבל הכלאים והטומטום והאנדורגיניוס של חולין שהמיר בהמת קודש בהם — אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיתקדשו אלא בולדי קדיש, בבהמה שהוקדשה ולאחר מכן התעברה מבעל חיים אחר שאינו בן מינה, או שעוברת טומטום או אנדורגיניוס. וסבור ר' אליעזר כשיטת ר' יהודה, שהיה אומר: הולד הנולד לבהמת הקדש עושה תמורה, ובר' אליעזר ללמד שולדות פסולי הקרבה אלה, אינם עושים תמורה. ומכאן נדייק לענייננו: דווקא הלין [אלו, פסולי הקרבה] הוא שאין עושים תמורה, וסיבת הדבר: משום שלא קדיש גופייהו [התקדשו גופם, שהרי הם פסולי הקרבה]. אבל ולדות שאינם פסולי הקרבה וכן עוברין אחריים, שאינם פסולים — הריהם קדושין, והרי זה איפוא שלא כשיטת בר פדא! אמר אבבי בתשובה: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן, ולומר שבמקרה של עובר תם במעמי תמימה — לדברי הכל קדיש גופייהו [מתקדש גופו]. אלא כי פליגי [כאשר נחלקו] בר פדא ור' יוחנן — הרי זה במקדיש עובר תם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: שבר פדא סבר (סבור) כי כיון דאימיה נמי לא קדיש גופיה [שאמו גם כן אינה מתקדשת בעצמה], אלא לדמיה, שהרי היא בעלת מום — איהו נמי לא קדיש [הוא גם כן אינו מתקדש] אלא לדמי [לקדושת דמים]. ולא לקדושת הגוף]. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי עובר לאו [לא] כירך [חלק מגוף] אמו הוא נחשב, אלא הריהו יצור לעצמו, ומשום כך, אף על גב דאימיה לא קדישה [אף על פי שאמו אינה מתקדשת] לקדושת גופיה, אלא רק לקדושת דמים — הולד מיהא קדיש לגופיה [לפחות מתקדש לקדושת גופו].

ד ושבים לכירור הנאמר במשנתנו. שנינו בה שנחלקו חכמים בדין הממיר אברים של בהמות חולין בבהמות שלמות של הקדש, שלדעת חכמים אין התמורה חלה, ואילו לדעת ר' יוסי חלה התמורה בדרך זו, שכשאומר "הרי רגל בהמה זו תמורת בהמת הקדש זו" — חלה קדושת תמורה על הרגל, ומתפשטת ממנה על כל בהמת החולין. ואמר ר' יוסי בהסבר שיטתו זו: והלא במוקדשין (באדם המקדיש בהמה) האומר "רגלה של זו עולה — כולה עולה", והוא הדין אם כן בתמורה.

והרי מאחר שאמר בראשית דבריו

שהם אינן קדושין (מתקדשים) על ידי תמורה, היאך (באיזה אופן) ישנה אפשרות לומר שהם מקדישין את האחרים בתמורה? ויש להשיב כי אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ג לישנא אחרינא [לשון אחרת] בהצעת הראיה מדינם של פסולי הקרבה. לדמנו למעלה שדברי ר' אליעזר שפסולי הקרבה אין מקדישים בהמת חולין בתמורה (אף שהם עצמם קדושים) מתקיימים בטריפה וביוצא דופן. אבל הכלאים והטומטום והאנדורגיניוס של חולין שהמיר בהמת קודש בהם — אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ד ושבים לכירור הנאמר במשנתנו. שנינו בה שנחלקו חכמים בדין הממיר אברים של בהמות חולין בבהמות שלמות של הקדש, שלדעת חכמים אין התמורה חלה, ואילו לדעת ר' יוסי חלה התמורה בדרך זו, שכשאומר "הרי רגל בהמה זו תמורת בהמת הקדש זו" — חלה קדושת תמורה על הרגל, ומתפשטת ממנה על כל בהמת החולין. ואמר ר' יוסי בהסבר שיטתו זו: והלא במוקדשין (באדם המקדיש בהמה) האומר "רגלה של זו עולה — כולה עולה", והוא הדין אם כן בתמורה.

והרי מאחר שאמר בראשית דבריו

שהם אינן קדושין (מתקדשים) על ידי תמורה, היאך (באיזה אופן) ישנה אפשרות לומר שהם מקדישין את האחרים בתמורה? ויש להשיב כי אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ג לישנא אחרינא [לשון אחרת] בהצעת הראיה מדינם של פסולי הקרבה. לדמנו למעלה שדברי ר' אליעזר שפסולי הקרבה אין מקדישים בהמת חולין בתמורה (אף שהם עצמם קדושים) מתקיימים בטריפה וביוצא דופן. אבל הכלאים והטומטום והאנדורגיניוס של חולין שהמיר בהמת קודש בהם — אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

והרי מאחר שאמר בראשית דבריו

שהם אינן קדושין (מתקדשים) על ידי תמורה, היאך (באיזה אופן) ישנה אפשרות לומר שהם מקדישין את האחרים בתמורה? ויש להשיב כי אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ג לישנא אחרינא [לשון אחרת] בהצעת הראיה מדינם של פסולי הקרבה. לדמנו למעלה שדברי ר' אליעזר שפסולי הקרבה אין מקדישים בהמת חולין בתמורה (אף שהם עצמם קדושים) מתקיימים בטריפה וביוצא דופן. אבל הכלאים והטומטום והאנדורגיניוס של חולין שהמיר בהמת קודש בהם — אי (אין) אתה מוצא אפשרות זו שיהיו פסולי הקרבה הללו מתקדשים, אלא במקרים מסויימים: טריפה — במקרה של אדם המקדיש בהמה ואחר כך היא נטרפה. יוצא דופן — במקרה של אדם המקדיש ולד, ויוצא [דרך] דופן. אלמא (הרי איפוא) עולה מדברי ר' מאיר אלה שקדיש [מתקדש] ולד, והרי זה שלא כשיטת בר פדא! אמרי [אומרים בתשובה]: יש להגדיר אחרת את מחלוקת בר פדא ור' יוחנן בדין המקדיש את העובר, שכן בעובר שהוא תם (שאינו בעל מום) הנמצא במעמי בהמה שהיא תמימה — אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש (גם כן מודה שמתקדש) העובר. ולא נחלקו בר פדא ור' יוחנן אלא באדם המקדיש את העובר התם הנמצא במעמי בעלת מום. ובזאת נחלקו: בר פדא סבר (סבור), כיון דאימיה [שאת אמו] לא מקדישין קדושת הגוף, שהרי בעלת מום היא — הוא נמי (גם כן) לא קדיש [לא מתקדש] בקדושת הגוף. ואילו ר' יוחנן סבר (סבור) כי הני [שני אלו, האם ועוברת] — כשתי בהמות נפרדות נינהו [הן], ועל כן יש גם להפריך דינן: אימיה [אמו] — היא זו שלא מקדישא [מתקדשת], אבל הוא העובר — קדוש [מתקדש].

ד ושבים לכירור הנאמר במשנתנו. שנינו בה שנחלקו חכמים בדין הממיר אברים של בהמות חולין בבהמות שלמות של הקדש, שלדעת חכמים אין התמורה חלה, ואילו לדעת ר' יוסי חלה התמורה בדרך זו, שכשאומר "הרי רגל בהמה זו תמורת בהמת הקדש זו" — חלה קדושת תמורה על הרגל, ומתפשטת ממנה על כל בהמת החולין. ואמר ר' יוסי בהסבר שיטתו זו: והלא במוקדשין (באדם המקדיש בהמה) האומר "רגלה של זו עולה — כולה עולה", והוא הדין אם כן בתמורה.

והרי מאחר שאמר בראשית דבריו

ועוד במחלוקת תנאים זו בדין הממיר אברים של חולין בשלמים של קודש. תנו רבנן [שנו חכמים]: יכול יהיה הדין במקרה של האומר "רגלה של זו עולה", שתפשוט הקדושה מהרגל על כל הבהמה, ותהא כולה עולה? – לכך תלמוד לומר (מלמדנו הכתוב): "ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש" (ויקרא כז, ט), והרי זה בא לדייק: כל אבר שניתן ממנו (מבעל החיים) לה' הוא שיהיה קודש, ולא בעל החיים כולו יהיה קודש לה'. ומבררים עוד, יכול יהיה הדין במקרה זה שתיפדה הבהמה ותצא לחולין? – לכך תלמוד לומר בכתוב זה "יהיה קדש", ללמדנו שאותו אבר שהוקדש, היהוה עומד בקדושתו, ואינו נפדה. ומעתה יש לשאול: הא [הרי] כיצד ינהג בבהמה זו? – תמכר בהמה לצרכי (לנצרכי, לטובת אלו החיבים) להקריב עולות, ודמיה הריהם חולין, חוץ מדמי (ממחיר) אותו אבר שבה שהוקדש. אלו דברי ר' מאיר ור' יהודה. ואילו ר' יוסי וכן ר' שמעון אומר: מנין לאומר "רגלה של זו עולה", שהתפשטה הקדושה בכל הבהמה, וכולה עומדת בקדושת עולה? – שכן כיון שנאמר "כל אשר יתן ממנו לה'", היה אפוא די בכתוב זה ללמד שאותו אבר היהוה קדוש ("כל אשר יתן ממנו – לה'"). כשהוא הפסוק ממשיך ואומר "יהיה קדש" – הרי זה בא ללמד: לרבות את כולה, שמתפשטת הקדושה בכלה.

א רונים עתה בכרייתא זו. אמר מר [החכם, ר' מאיר ור' יהודה]: תמכר הבהמה לצרכי עולות, ושואלים: והא קמייתי [והרי הקונה את הבהמה הוא נביא] בעולתו בהמה שאינה כולה עולה, שהרי היא מחוסרת אותו אבר שהוקדש על ידי בעליה הקודמים של בהמה זו, ואותו אבר קרב לעולתו של זה המקדיש! אמר רבא: לא אמרו ר' מאיר ור' יהודה שתימכר בהמה זו לכל אדם שחייב להביא קרבן עולה, אלא רק באדם זה האומר "הרי עלי להביא קרבן עולה בחייה (בכל האברים שבהם תלויים חייה של הבהמה)". ורגל אינה בכלל אברים אלה. ומשום כך, אף שרגלה של בהמה זו נחשבת לעולתו של המקדיש הראשון, אינה נחשבת כמחוסרת אבר לקונה המביא את העולה. ובהגדרת שיטתם של ר' מאיר ור' יהודה נחלקו חכמים. אמר רב חסדא: אף שר' מאיר ור' יהודה סבורים שבמקדיש אבר של בהמה, לא פשטה קדושה בכלה, מכל מקום מודה ר' יהודה ור' מאיר, במקדיש דבר (אבר) שאם יינטל מהבהמה הריהו עושה אותה ככך לטרפה (מי שאינה חיה שנים עשר חודש, ואסורה באכילה), שפשטה הקדושה בכל הבהמה. ואילו רבא אמר:

הבהמה טריפה סבורים ר' מאיר ור' יהודה שלא פשטה בכך הקדושה בכל הבהמה, ואולם הריהם מודים שפשטה קדושה בכל לנבילה (שאינה יכולה לחיות כלל ואסורה באכילה משום נבילה). ואילו רב ששת אמר: אין ר' יהודה ור' מאיר מודים שפשטה הקדושה בכל הבהמה אלא רק במקדיש דבר שבמקדיש אבר שבהינטלו עושה את [וח, איזה הברל יש] בין הסבור של רב חסדא להסבור של רבא? ומסבירים: איכא בינייהו [יש ביניהם הברל] בשאלה האם בהמה המוגדרת כטרפה, חיה (יכולה לחיות). שרב חסדא סבר לה כמאן דאמר [הריהו טבור כמי שאומר] טרפה אינה חיה, אלא ברור שתמות בקרוב, ולכן, המקדיש אבר בגוף הבהמה שאם יינטל ממנה הריהו טרפה, אף ר' יהודה ור' מאיר מודים שפשטה קדושה בכל הבהמה. ואילו רבא סבר לה כמאן דאמר [הריהו טבור כמי שאומר] טרפה חיה (יכולה לחיות), ולכן במקדיש אבר שבהינטלו הריהו נעשית טריפה אין הקדושה מתפשטת בכל הבהמה, אלא רק במקדיש אבר שבהינטלו היא נקראת נבילה. ומאי איכא [וח, איזה הברל מעשי יש] בין הסבור של רבא להסבור של רב ששת? ומסבירים: איכא בינייהו [יש ביניהם הברל] במקרה שהקדיש את הירך והחלל של הבהמה וברינו של ר' אלעזר כנגון זה. שכן אמר ר' אלעזר: ניטלה הירך והחלל שלה – בהמה זו נחשבת כנבילה. שרבא סבר לה [הריהו טבור] כר' אלעזר, ולכן לדעתו גם במקדיש ירך וחלל – הכל אומרים שפשטה קדושה בכלה. ואילו רב ששת לא סבר לה [אינו טבור] כר' אלעזר, ולכן הוא סבור שאף ר' מאיר ור' יהודה מודים שבמקדיש ירך וחלל שלה – לא פשטה קדושה בכלה. מיתבי [מקשים] על דבריהם של חכמים אלה ממה ששנינו, אמר רבי: במחלוקת ר' יהודה ור' יוסי נראין [מסתברים, מתקבלים – דברי ר' יהודה שאין הקדושה מתפשטת בכל הבהמה – ונדייק בדברי רבי: לאו [האם לא] מכלל הדברים נסיק דפליג עליה [שר' יוסי חולק עליו] על ר' יהודה באבר שהנשמה תלויה בו, ובא רבי והכריע בכל מקרה לגופו. ויש לשאול: בשלמא [זה ווח] מה שהכריע רבי במחלוקתם ואמר שנראין דברי ר' יהודה בדבר שאין הנשמה תלויה בו – מכלל הדברים נסיק דפליג עליה [שר' יהודה חולק עליו] על ר' יוסי הסבור שאף במקרה זה הקדושה מתפשטת בכל הגוף. אלא מה שהכריע רבי ואמר שנראין דברי ר' יוסי בדבר שהנשמה תלויה בו, לאו [האם לא] מכלל הדברים נסיק דפליג עליה [שר' יוסי חולק עליו] על ר' יהודה, הסבור אפוא שאף במקרה זה לא פשטה הקדושה בכל הבהמה. והרי זו תיובתא דכולהו [קושיה חמורה על כולם. רב חסדא ורבא ורב ששת] הסבורים כולם שבמקדיש אבר שהנשמה תלויה בו, מודה ר' יהודה שפשטה הקדושה בכל הבהמה! ומשיבים: לא, אין להקשות מדברי רבי על החכמים הללו, משום שאין אלו דברי רבי המדויקים, שכן חסורי מיחוסא [חסורים] דברים בתוך דברי רבי. והכי קתני [וכך הוא. הנוסח השלם שנוי]: נראין דברי ר' יוסי שהקדושה מתפשטת בכל הבהמה לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שכן אף ר' יהודה לא נחלק עליו אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו – מודי ליה [יהודה לו, לר' יוסי].

ב ובשיטת ר' יוסי שבמקדיש אבר אחד בבהמה, הקדושה מתפשטת בכל הבהמה, בעי [שאל] רבא: בעוף הראוי להקריב מהו הדין לשיטה זו? ועודדי השאלה: האם דווקא במקדיש אבר בבהמה אמר כך ר' יוסי, לפי שלמד זאת ר' יוסי מן הכתוב "ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש" (ויקרא כז, ט), כמובא לעיל, והרי בראש פסוק זה "בהמה" אמר רחמנא [אמרה התורה], והא לאו [וח, עוף, לא] בכלל "בהמה" היא. או דלמא [שמא] נאמר כי באותו כתוב "קרבן" אמר רחמנא [אמרה תורה] – והאי נמי [וח, העוף, גם כן] בכלל "קרבן" הוא? ומסכמים: לא נמצא פתרון לשאלה זו, ותיקו [תעמוד] במקומה.

עיונים
בעוף מהו דנו ראשונים בשאלתו זו של רבא, יש אומרים שהשאלה היא לשיטת ר' יוסי הסבור שכאשר אדם מקדיש את רגל הבהמה לקרבן פושטת הקדושה בכל הבהמה (רשי). ופירש ברגל ולא פירש באבר שהנשמה תלויה בו, ולכל השיטות שכן יתכן שבכגון זה יהיה העוף קדוש כולו לדעת הכל ומן הסביר, ואין הברל בכך בין בהמה לעוף (יוסף דעת). ובשטימין בן בשיטת ר' יהודה האם הוא מודה באבר שהנשמה תלויה בו מסביר או מן הכתוב, שנחלקו בכך ראשונים. ואולם משיטת הרמב"ם עולה כי ספק זה הוא דווקא לר' יהודה הסבור שבאומר "רגלה של זו עולה" אין כולה נעשית עולה, שהרי פסק הרמב"ם כר' יהודה (ראה "אורח ההלכה"), ובכל זאת הביא ספק זה בעוף (לחי'מ).

אורה ההלכה
האומר רגלה של זו עולה, והריהו חיה, וקריבה הוא, ודמיה חולין חוץ ממימי אותו אבר. כר' מאיר ור' יהודה. אותה בהמה לאדם החיוב עולה, וקריבה הוא, ודמיה חולין חוץ ממימי אותו אבר. כר' מאיר ור' יהודה.

מסורת הש"ס
א. חולין ס"ב, תוי"כ ויקרא כז, ט. ילקיש תורה תרעו. עיין תוספתא תמורה פ"א ח.
ב. עיין חולין מ"ב, א, ע"א, קמ"א. תמורה י"א, ב. נדה כ"ד, א. בכורות ג"א. ירושלמי נזיר פ"ו ה"א. תוי"כ ויקרא י"א, ד. שם ויקרא י"ז, טו. ילקיש תורה ר"ז. תנוד. תקלו. תרעו. תרפט.
ג. חולין כ"א, א. נדה כ"ד, א. ילקיש תורה תרעו.
ד. תוספתא תמורה פ"א ח.

גרסות

דברי רבי מאיר ורבי יהודה בכתיב: **דברי רבי מאיר ורבי יהודה**.
ורבי יוסי ורבי שמעון אומר יש בכתיב ובשי"מ: **רבי יוסי ורבי שמעון אומרים**.
רבא אמר בדבר שעושה אותה נבילה יש כתיב בהם חסרות מילים אלו.
מאי איכא בין רב חסדא לרבא בכתיב: **מאי בינייהו**.
איכא בינייהו בכתיב: איכא בין רב חסדא לרבא.
לאו מכלל דפליג עליה דרבי יהודה בכתיב: **לאו מכלל דפליג עליה דרב יהודה** ויש כתיב בהם חסרות מילים אלו.
בשלמא נראין – דפליג עליה דרבי יהודה בכתיב חסר קטע זה.
מכלל דפליג עליה דרבי יוסי יש בכתיב: **משום דפליג עליה ר' יוסי** ובשי"מ: **דהא פליג ר' יוסי**.

יהיה קדש – ההוא אבר, ויכין ההוא אבר הוי קדוש – מן לא מצי למשטח היא בהמה לשם חולין, אלא תמכר כולה מן מדמי אומו אבר שבה, דדמי אומו אבר לא יעול, שהרי הקדישו ואינו יכול למוכרו. הכי גרסינן: "דגדי רבי מאיר ורבי יהודה". מחוסרת אבר – שהרי אומו האבר אינו שלו אלא למוכר המוכר הוא קרב, נמנע שהלוקח זה לא הקריב עולה שלימה, והוא נדר להקריב כל הבהמה למוכרו! באומר הרי עלי עולה בחייה – "הרי עלי להקריב כל האברין שהבהמה חיה ממנה" והרי כן עשה, דהמוכר לא הקדיש אלא אבר שאינה חיה ממנו, כגון רגל מן הארכוזה ולמטה. שאם היה מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו – היה פשטה קדושה כולה, כדאמר: מודה רבי יהודה דגבר שעושה אותה טריפה. שאם הקדיש אבר שממנו נטרפה, אם היה ניטל – פשטה קדושה כולה אפילו לרבי יהודה. לישנא אחרתא ירושלמי: והא מיימי בהמה דמקדיש גופה כי לימיה כולה לדידיה. כלומר, הא לוקח הא מיימי בהמה שאין הגוף שלו ומשני: כגון דאמר "כוחו מן הדל בהמה לעולה". כלומר: שזה זה מנצחם זו לעולה, והרי קנה זה (וחו) הלך ילא – דהא לא נדר עולה שלימה. מודה רבי יהודה – דפשטה קדושה כולה. שעושה אותה נבלה – כגון הירך וחלל שלה. אצל דגבר העושה אותה טרפה, כמו רגלה מן הארכוזה ולמעלה – לא מודה. וטעמא מפרש לקמיה. [בגון] – הלך או הוושט). כמאן דאמר טרפה אינה חיה – פלוגתא היא ב"אלו טרפות" (חולין מ"ב, א). הלך, כיון דאינה חיה – הרי הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו, הלך מודי. ורבא סבר לה טרפה חיה – ואינו דבר שהנשמה תלויה בו. ניטל הירך וחלל שלה נבלה – אף על פי שהיא עדיין חיה מטעמה כנגלה, דמיה היא ולא כמיה, רבא סבירא ליה כרבי אלעזר – הילך אקדיש ירך וחלל שלה – הוי דבר שהנשמה תלויה בו, ורב ששת לית ליה דרבי אלעזר – כפרק קמא דחולין (כ"א, א) מפרש הכי דמי חלל שלה: כל שצויה ונלתי חסרה. הכי קאמר נראין דברי רבי יוסי לרבי יהודה – דברי יהודה מודה ליה דגבר שהנשמה תלויה בו, רגל מהו – לרבי יוסי קא צעי לה: הקדיש כגון עוף דמור או כן יונה, מי פשטה קדושה ככוליה או לא. בהמה אמר רחמנא – כהא קמ"ל אשר יתן ממנו" כמיב "בהמה" ו"קרבן".

תוספות

רב חסדא סבר כמאן דאמר טריפה אינה חיה ורבא סבר כמאן דאמר טריפה חיה – ובפרק דבכורות (ג, א), נהפכה סוגיא זאת גבי שותפות גוי, דרב חסדא סבר: טריפה חיה. וזו מן הסוגיות המסכות שבתלמוד. וכן מצוינו בשאר דוכתי גבי פלוגתא דאבוי ורבא דידים מוכיחות במסכת נדרים (ה, ב), ובמסכת נזיר (ט, א), ומיהו, צריך עיון: לפי רבא דאמר הכא טריפה חיה, דבפרק "החולין" (בבמות לו) אמר רבא גבי ספק טרפה: משהינן לה שנים עשר חדש.

שבתלמוד. וכן מצוינו בשאר דוכתי גבי פלוגתא דאבוי ורבא דידים מוכיחות במסכת נדרים (ה, ב), ובמסכת נזיר (ט, א), ומיהו, צריך עיון: לפי רבא דאמר הכא טריפה חיה, דבפרק "החולין" (בבמות לו) אמר רבא גבי ספק טרפה: משהינן לה שנים עשר חדש.

שבתלמוד. וכן מצוינו בשאר דוכתי גבי פלוגתא דאבוי ורבא דידים מוכיחות במסכת נדרים (ה, ב), ובמסכת נזיר (ט, א), ומיהו, צריך עיון: לפי רבא דאמר הכא טריפה חיה, דבפרק "החולין" (בבמות לו) אמר רבא גבי ספק טרפה: משהינן לה שנים עשר חדש.

שבתלמוד. וכן מצוינו בשאר דוכתי גבי פלוגתא דאבוי ורבא דידים מוכיחות במסכת נדרים (ה, ב), ובמסכת נזיר (ט, א), ומיהו, צריך עיון: לפי רבא דאמר הכא טריפה חיה, דבפרק "החולין" (בבמות לו) אמר רבא גבי ספק טרפה: משהינן לה שנים עשר חדש.

הקדיש אבר לדמיו מהו דתיחות — קדושת הגוף לכל הנהמה, ומיקרב עולה. מי אמר לרבי יוסי: מדלקדים חד אבר לדמיו — פשטה קדושה לכולה צהמה לדמיה. ומיגו דנחמא לה קדושת דמים לכולה צהמה — נחמא לה קדושת הגוף, הואיל והיא גופא חזיא לעולה למה לי למוכרה ולהציא צדמיה עולה? הלכך בעל כרמיה קדושת הגוף.

תרי מיגו — חד דהוא לא אקדיש אלא אבר ולדמיו, ואנן קריינן לומר מנו דחיל אצבר, חיל כולה צהמה לדמיה. ומגו דנחמא כולה לדמיה, נחמא נמי כולה לקדושת הגוף. ותפשוט ליה מדידיה — דודאי נחמא לה קדושת הגוף. דהא אמר רבא הקדיש זכר — איל זכר, ולהכי נקט רבא זכר, דבעולה איירי רבא, ונקצה לא חזיא לעולה. וליכא למימר קדושת הגוף. לדמיו — להציא צדמיו עולה — קדוש קדושת הגוף, ואינו יכול למכרו, הואיל והוא גופיה חזיא לעולה, והוא עלמא יקרב לעולה. והכא נמי, הואיל ולרבי יוסי נחמא קדושה לכולה על ידי האבר — קדשה נמי לגופה. התם דאקדשה לכולה — וליכא אלא חד מיגו. הקדיש אבר מהו בגיזה — בעבודה לא מיבעי לך דלקורי, דהא מנחמא לה. בשלו ושל אחרים — גוי, אס יס לך צדוק שומפות עס גוי — מותר לגווי. הכא נמי, הואיל והמולין והקדש שומפין צו — מותר. התם גבי בכור לא נחמא ליה שום קדושה — ואפילו לחלקו של ישראל. דשומפות גוי פוטרת מן הצדקה. הכא — נחמא קדושה להך אבר. אין בידו להקדישו — הואיל ויש לגוי שומפות צו. הקדיש עורה — של צהמה, מהו בעבודה? בגיזה לא מיבעי לך, דלא מנחמא ליה לעור, אלא עבודה מנחמא ליה לעור. מפני כחוש העובר — והכא נמי איכא כחוש עור. מדרבנן — וכי מיבעי ליה — מלאורימא, ולמילקי עליה. היא שלמים וולדה חולין — הקדיש צהמה מעוברת מן מעוברת, דלדברי הכל אין העובר קדוש. למאן דאמר וולדות קדשים בהווייתן הן קדושין — כלומר, אס שהקדיש צהמה ואחר כך נמעברה. ומיבעי לי אליצא דמאן דלמך וולדות קדשים צהווייתן הן קדושין, והשתא מיהא לא קדיש עובר. ואשתא לאס צדמיה בעורה, או לא? אמר ליה — לא מחייב.

תוספות

התם לא נחמא ליה קדושת הגוף — פירש רש"י: דסבר דשומפות הגוי פוטרת מן הבכורה. ובפרק קמא דבכורות (ג,ג) קאמר: אפילו למאן דאמר שומפות הגוי אינו פטר, והוא דאמר התם לא נחמא ליה קדושה — רצה לומר: להקריב. **היא** שלמים וולדה חולין ושחטה בפנים מהו — פירוש: אם הולד אסור משום חולין בעורה. ונראה דמצי למיפשטיה מהאיא דלעיל ד"השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבע חיי", משמע דלא הוא חולין בעורה.

ג **בְּעֵי רְבָא:** הִקְדִּישׁ אֶבֶר לְדַמְיו, מֵהוּ דְתִיחוּת לִיה קְדוּשַׁת הַגּוּף? מִי אָמַר כִּיּוֹן דְנַחְתָּא לִיה קְדוּשַׁת דְּמִים — נַחְתָּא לִיה נְמִי קְדוּשַׁת הַגּוּף, וּמְדַאקְדִּישִׁיה לְחַד אֶבֶר — אֶקְדִּישִׁיה לְכוּלָּהּ. או דְלִמָּא: חַד מִגּוֹ — אָמַר, תְּרִי מִגּוֹ — לָא אָמַר? וְתַפְשׁוּט לִיה מְדִידִיה, דְהָאֶמַר רְבָא: הִקְדִּישׁ זָכָר לְדַמְיו — קְדוּשַׁת הַגּוּף! הֵתֵם — דְאֶקְדִּישִׁיה לְכוּלִּיהּ, הֵכָא — דְאֶקְדִּישִׁיה חַד אֶבֶר. מֵאִי? תִּיקוּ.

ד **בְּעֵי מִינִיָּה מְרַבָּא:** הִקְדִּישׁ חַד אֶבֶר, מֵהוּ בְגִיזָה? תַּפְשׁוּט לָךְ מְהָא דְתַנְיָא: "לֹא תִגַּז בְּכוֹר צֶאֱנָךְ" — אֲבָל אַתָּה גּוֹזֵז בְּשֻׁלְךָ וְשֵׁל אַחֲרִים. הֵתֵם — לָא נַחְתָּא לִיה קְדוּשָׁה פְּלִל, הֵכָא — נַחְתָּא לִיה קְדוּשָׁה. לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא. הֵתֵם — אֵין בִּידוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ, הֵכָא — בִּידוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ. בְּעָא מִינִיָּה אַפִּי מְרַבָּא: הִקְדִּישׁ עוֹרָה מֵהוּ בְעֵבּוּדָה? תָּא שְׁמַע: 'הָאֹמֵר "מֵה שְׁבִמְעִיָּה שֶׁל זו עוֹלָה" — מוֹתֵרָת בְּגִיזָה וְאֶסּוּרָה בְעֵבּוּדָה, מְפַנֵּי כַחוּשׁ עוֹבֵר שָׁבָה. אָמַר לִיה: פִּי קְתַנִּי אֶסּוּרָה בְעֵבּוּדָה — מְדַרְבְּנָן. אִי הָכִי, אֶפִּילוּ בְגִיזָה נְמִי תִיתַסֵּר! אָמַר לִיה: עֵבּוּדָה דְמִפְתָּחָא — גְזָרִי בְּהַ רַבְנָן, גִּיזָה — לָא גְזָרִי בְּהַ רַבְנָן.

ה **בְּעָא מִינִיָּה אַפִּי מְרַב** יוֹסֵף: הִיא שְׁלָמִים וְיִלְדָּה חוּלִין, וְשַׁחֲטָה בְּפָנִים, מֵהוּ? לְמַאֵן דְאָמַר יְלָדִי קְדֻשִׁים בְּהוֹיֵיתָן הֵן קְדוּשִׁין, מִי הוּי חוּלִין בְּעֵזְרָה אוּ לֹא?

ג **עוד בעי** [שאל] **רבא** בשיטת ר' יוסי: אם הקדיש אבר בגוף הבהמה לקדושת דמיו (שתימכר הבהמה, ויביאו בדמי אותו אבר, עולה), מהו דינו לענין זה דתיחות ליה (שתרד לו. שתחול על הבהמה כולה) קדושת הגוף? וצדדי השאלה: מי אמר (האם אומרים) כי כיון דנחתא ליה (שירדה לה, חלה) קדושת דמים על אותו אבר — מתוך כך נחתא ליה נמי אבר, ומדאקדישה לחד אבר [ומתוך שהקדישו לאבר אחד] — אקדישה [הקדישה] לכולה ותהיה כולה קדושה בקדושת הגוף. או דלמא (שמא) נאמר: חד מגו [אחד מתוך] — אמר [אומרים]. שמתוך שחלה קדושת דמים על אותו אבר, חלה גם קדושת הגוף עליו. אבל להוסיף על כך עוד "מגו" שמתוך שחלה על אבר אחד קדושת הגוף, תחול על כל הגוף כולו, והרי אלה תרי מגו [שני מתוך] — לא אמר [אין אומרים]. ומשיבים על דברי רבא: תפשוט ליה מדידיה [תיפטר לו. לרבא שאלתו זו, משלו]. ממה שהוא עצמו אמר, שכן האמר [הרי אמר] רבא: הקדיש איל זכר לדמיו, שימכר ויביאו בדמיו עולה — כיון שהוא עצמו ראוי להיקרב לעולה (שהרי זכר הוא), הריהו קדוש קדושת הגוף אף מעיקרו הוקדש רק לדמיו, ואף כאן כיון שחלה הקדושה על האבר הריהו חלה בכל הבהמה, ומתוך שחלה בכולה קדושת דמים, תחול עליה אף קדושת הגוף! ודוחים: אין להביא ראיה משם, כי התם [שם] — התקדש בקדושת הגוף, לא רבא דאקדישה לחד אבר [שהקדיש אבר אחד]. שנדרשים אנו לשני "מיגו" כדי שיקדש כולו בקדושת הגוף, יש מקום לשאול: מאי [מה] הדין? ומסכמים: לא נפתרה השאלה, ותיקו [תעמוד] במקומה.

ד ומביאים שאלה בבירור שיטת ר' יהודה. **בעי מיניה** [שאל אחד החכמים ממנו] **מרבא** שאלה זו: אם הקדיש בקדושת הגוף **חד אבר** [אבר אחד] בבהמה, מהו דינו של אותו אבר באיסור גיזה של הצמר שעליו? והשיב לו: **תפשוט** (תפתור) לך שאלתך זו **מהא דתניא** [מברייתא זו ששנינו] על הכתוב באיסור גיזה בכבור "ולא תגוז בכור צאנך" (דברים טו, יט): לשון "צאנך" שהיא לשון מיעוט באה ללמדנו שאיסור גיזה נהג דווקא בכור שהוא כולו של הבעלים, אבל אתה גוזז (מותר בגיזה) בכבור שהוא בשותפות שלך ושל אחרים (גויים). ואף כאן, הרי בהמה זו היא בשותפות הקדש וחולין, ותהיה כולה [ואף אותו אבר שהוקדש] איפוא מותרת בגיזה. השיב אותו חכם לרבא: אין להביא ראיה מברייתא זו, שכן **התם** [שם]. בכבור שהוא בשותפות גויין. כיון שיש לגוי שותפות בו לא נחתא ליה [ירדה לה, חלה] עליו קדושה כלל, אף לא לחלקו של הישראלי. ואילו **הכא** [כאן] — הרי נחתא ליה [ירדה לה, חלה] קדושה על אותו האבר שהוקדש, ושמא יש מקום לאסור גיזה בו.

ה **בכור** [ששן אחר] בדחיית הראיה מהיתר הגיזה בכבור שותף בו גוי, שכן **התם** [שם] בכבור שהוא בשותפות עם גוי — אף אם ירצה הישראלי, אין בידו להקדישו את חלקו בכבור, מחמת השותפות של הגוי בכבור זה, ולכן לא שייך איסור גיזה בחלק הישראלי. אבל **הכא** [כאן]. במקדיש אבר אחד — יש בידו של הבעלים להקדישו לאבר אחד, וחלה עליו קדושה. ולכן יש מקום לשאול מה דינו של אותו אבר לגיזת צמר.

ודנים עוד באיסור עבודה. **בעא מיניה** [שאל ממנו] **אביי מרבא**: מי שהקדיש את עורה של בהמה בלכר, מהו דינה של בהמה זו בעבודה? השיב לו רבא: תא שמע [בא ושמו] פתרון לשאלה זו ממה ששינו: האומר על בהמה מעוברת "מה שבמעיה של בהמה זו הריהו לקרבן עולה" — מותרת הבהמה בגיזה, ואסורה בעבודה. וטעם הדבר: מותרת בגיזה — מפני שאין העובר שבמעיה נחסר בכך, ואסורה בעבודה — מפני כחוש (החלשת) העובר שבה. ונלמד מכאן, שאף בהמה שהוקדשה לעורה בלבד אסורה בעבודה משום הפגיעה בערך העור. אמר ליה [ר] אביי לרבא: אין להביא ראיה מברייתא זו, שכן **כי קתני** [כאשר שנו] מברייתא זו שהבהמה המעוברת אסורה בעבודה — הכוונה היא שאסורה מדרבנן [מדברי חכמים] בלבד, ואני שאלתי ביחס לאיסור עבודה מדין תורה. אמר לו רבא: אם מברייתא עוסקת באיסור מדברי חכמים בלבד, אי הכי [אם כן]. מדוע נאסרה רק העבודה, אפילו בגיזה נמי תיתסר [גם כן תיאסר] הבהמה! אמר ליה [ר] אביי בתשובה: יש להשתדל בין עבודה וגיזה, שכן דווקא בעבודה, דמיכחשא [שמכחזישה]. מרזה ומחלישה את הבהמה] — גזרי [גזרו] בה רבנן [חכמים], אבל גיזה — שאינה מכחישה את הבהמה לא גזרי [גזרו] בה רבנן [חכמים]. ונשארה איפוא שאלתו של אביי ללא פתרון.

ה **עוד בעא מיניה** [שאל ממנו] **אביי מרב יוסף**: הקדיש אדם בהמה מעוברת לקרבן שלמים חרץ מעוברת, ונמצא שהיא, הבהמה המעוברת, קדושה לשלמים ואולם ולדה הוא חולין, ושחטה בפנים (בעורה במקדש, כדון שחיטת השלמים), מהו הדין? ומסביר אביי את שאלתו: למאן דאמר [לשיטת מ' שאומר] שולדי קדשים רק בשעת הוייתן (בהיותם הם עצמם, בלידתם) הן קדושין, אם כן ולדות אלה שבמעיה אמם, שטרם נולדו, לא התקדשו עדיין, ועדיין יש לשאול: מי הוי [האם הריהם] בכלל איסור שחיטת חולין בעורה (שכן הם חולין), או לא (שהרי הם עצמם לא נשחטו)?

קריובים

הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף הסבירו ראשונים כי דין זה אינו אלא מדברי חכמים (תורא"ש). יש שאמרו שהמקדיש זכר לדמיו ומעל — יצא לחולין, אם משום שכל דין המעילה שבו אינו אלא משום קדושת הרמים, אבל קדושת הגוף חלה מאליה, ומשום כך אין בה מעילה. אם משום שכל שפקעה קדושת דמים, פקעה מאליה קדושת הגוף הנובעת ממנה (דוב"ם). **הקדיש אבר לדמיו... קדושת הגוף... תיקו** יש שהסיקו כי כיון שנתרה בעיה זו בספק (תיקו), הרי זו תיקרב ולא תיפדה. ובאופן שתימכר לצרכי קרבן דמיה חולין, חרץ מדמי אותו אבר (רמב"ם). אכן יש האומרים כי המקדיש אבר שהנשמה תלויה בו, הרי זה במקדיש את כולה, ואין ספק בדבר זה, ומתוך שכולו קדוש בקדושת דמים חלה עליו קדושת הגוף (לח"מ, מקד"ד). יש האומרים שאין הברל לענין זה בין אבר שאין הנשמה תלויה בו ובין אבר שהנשמה תלויה בו (רש"י ערכין ה"א). **הקדיש חד אבר מהו בגיזה** דנו ראשונים בשאלתו זו של רבא, שיש האומרים שאין עניינה אלא בגיזה, אבל בעבודה דאי שאסור משום כחש העובר (רש"י). יש האומרים שספקו זה של רבא הריהו אף לענין עבודה (רמב"ם).

עוד הסבירו המפרשים כי ספקו זה של רבא אינו אלא כשלא חלה קדושה בכל הבהמה, ובגון המקדיש רגלה לשיטת ר' יהודה. ואולם אם חלה הקדושה בכולה, ובגון שהקדיש בה אבר שהנשמה תלויה בו — דאי אסור בגיזה (מנ"ח).

יש שהסביר את ספקו של רבא באופן שחלה הקדושה בכל הבהמה (לק"ה). והקשו עליו האחרונים מנין לו חידוש זה שאף באופן זה יתכן שיהא מותר בגיזה, שכן גם מלשון הנגרא משתמע שלא היה הספק אלא בגיזה אותו האבר בלבד, ומשמע איפוא שלא התקדשה כולה. ואף מההשוואה לבכור בשותפות עולה כן. אכן מהרמב"ם נראה כי הספק היה על גיזת כולה (שעה"מ), ואפשר שמכאן העלו אותם אחרונים שמדובר כאן כשפשטה קדושה בכולה.

הקדיש עורה מהו בעבודה עיקרה של שאלתו זו של אביי היא שמדברי חכמים הרי דאי אסורה היא בעבודה משום כחש העור, אבל מן התורה יש להסתפק אם לוקה עליה (רש"י). עוד דנו ראשונים לענין הגיזה, שיש האומרים שבגיה דאי מותר, כיון שאינו מכחישה את העור בכך (רש"י). יש האוסרים משום כחש העור (ר"ג). יש שאמרו כי מחלוקת האומרים יש דבר (שעה"מ).

מהו בעבודה הסתפקו המפרשים בדין המקדיש עור בהמתו, האם התקדש כולה לשיטת ר' יוסי, שכן אפשר שלא אמר ר' יוסי את שיטתו אלא ברגל הראיה להקריבה, אבל לא בעור שאינו עולה

למזבח (שטמ"ק). **היא שלמים וולדה חולין ושחטה בפנים** שאלה זו הריהו לשיטת האומר שולדי קדשים בהווייתם (לידתם) הם קדושים ולא בעמי אמנם. והעירו אחרונים כי אף לשיטת הפוסקים "ימעי אמם הם קדושים" יש מקום לבעיה זו, כיון שהקדיש את האם המעוברת ושיר במפורש את עברה (ל"ה). עוד הסבירו המפרשים כי פתרון בעיה זו, מתייחס לא רק לעובר סתם הצריך לרדם אמנו, אלא אף לעובר שכלו לו חרשיו, שאף הוא אינו בכלל חולין בעורה (שטמ"ק). אכן יש שתמדו עליהם, שהרי עובר שכלו לו חרשיו, ראוי להישחט בחרץ, בהושטת יד למעי אמו והוצאת ראשו החוצה (מקד"ד). ונחלקו אחרונים כיצד יש לנהוג לכתחילה, לאחר שנפתרה בעיה זו שאין בכך משום חולין בעורה. שיש אומרים שאף על פי כן, לכתחילה ראוי להתנות עד שתלד, ולא ישחטנה כמות שהיא בעורה (רדב"ז). ויש שהסתפקו בכך (שפי"א).

אורה ההלכה

הקדיש אבר לדמיו המקדיש אחד מאיברי בהמה תמימה לדמיו, ובגון שאמר "דמי רגלה של פרה זו הקדש למזבח" — הרי זה ספק אם פשטה הקדושה בכולה או לא פשטה, ולפיכך תקרב ולא תפדה. תקרב — שמא פשטה הקדושה בכולה, ולא תיפדה — שמא לא פשטה הקדושה בכולה. ששאלת רבא לא נפשטה. (רמב"ם ספר עבודה הלכות מעילה פ"ד ה"ב. ספר הפלאה הלכות ערכין וחרמין פ"ה ה"ד).

הקדיש זכר לדמיו האומר "דמי בהמה זו עולה", אם היתה בהמה זו עצמה ראיה להיקרב כקרבן עולה — נתקדשה קדושת הגוף והיא עצמה תקרב עולה, ואם אינה ראיה — תמכר ויביא בדמיה עולה. כרבא. (רמב"ם שם. שם ספר עבודה הלכות מעשה הקרבנות פט"ו ה"ד).

הקדיש חד אבר מהו בגיזה... הקדיש עורה מהו בעבודה הקדיש אבר אחד מן הבהמה בין לבדק הבית בין למזבח — הרי הדבר ספק אם אסורה כולה בגיזה ועבודה או אינה אסורה, ולפיכך אם גיזה או עשה בה עבודה — אינו לוקה. ששאלת אלה לא נפשטה בגמרא. (רמב"ם הלכות מעילה פ"א ה"א). **מה שבמעיה של זו לעולה** ראה "אורח ההלכה" לעיל דף י"ב.

היא שלמים וולדה חולין האומר "בהמה זו שלמים וולדה חולין", אם נשחטה בעורה — ולדה מותר באכילה, ואינו נחשב כחולין הנשחט בעורה לפי שאינו יכול לשחוט אותו בריחוק מקום. כאביי. ומכל מקום מלכתחילה ימתן עד שתלד. (רמב"ם הלכות שחיטה פ"ב ה"ד).

- מסורת הש"ס**
- ה. ערכין ה"א.
 - ו. שבת צ"ב, סוכה כ"ב, שביעות נ"א, חולין לב"א.
 - ז. בי"מ ז"ב.
 - ח. שביעות י"א, בכורות י"ב, ערכין ש"ם. תמורה ט"ב.
 - ט. בכורות ט"ב, ספרי דברים טו, יט. ילקי"ש תורה תא. תצצט י.
 - י. תמורה י"ב.

גרסות

מי אמר כיון דנחתא בכת"י: **מי אמריון מדנחתא**.

כיון דנחתא — קדושת הגוף בכת"י: חסרות מילים אלו וכן בשי"מ.

ומדאקדישה לחד איבר בכת"י: **מדאקדיש חד אבר**. **אקדישה לכולה** בכת"י: **אקדישה לכולה ומנחתא ליהני קדושת הגוף**.

הקדיש חד אבר בכת"י: **הקדיש לחד אבר**.

בעי מיניה מרבא בכת"י: **בעי אביי מרבה**. **לישנא אחרינא — להקדישו** בכת"י: חסר קטע זה.

אי הכי בכת"י: **ועוד: אי מדרבנן**.

